

İSLAM'IN İNCE USÛL VE ÖĞÜTLERİ

Bismillâhirrahmânirrahîm.

El-Hamdü lillâhi Rabbi'l-âlemîn. Ve's-salâtü ve's-selâmu alâ-seyyidi'l-evvelîne ve'l-âhirîne. Seyyidinâ ve senedinâ ve mededinâ Muhammedin ve alâ âlihî ve sahbihî ecmaîn ve men tebi'ahû bi-ihsânin ilâ yevmi'd-din.

Emmâ ba'd:

Fa'lemû eyyühe'l-ihvân fe-inne efdale'l-hadîsi kitâbullah ve efdale'l-hedyi hedyü seyyidinâ Muhammedin sallallahu aleyhi ve sellem. Ve şerre'l-umûri muhdesâtuhâ ve külle muhdesetin bid'atün ve külle bid'atin dalâletün ve külle dalâletin ve sâhibehâ fi'n-nâr. Ve bi's-senedi'l-muttasılı ile'n-nebiyyi sallallahu aleyhi ve selleme ennehû kâl:

İzâ veleğa'l-kelbü fî inâi ehadiküm, fe'lyeğsilhü seb'a merrâtin.

Sadaka rasûlü'llâh, fî mâ kâl, ev kemâ kâl.

Aziz ve muhterem Müslüman kardeşlerim.

Allahu Teâlâ hazretlerinin selamı, rahmeti, bereketi cümlenizin üzerine olsun. Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem hazretlerinin hadîs-i şerîflerini okumazdan önce, evvelen ve hasseten Efendimizin ruhu için sonra cümle

âl'inin, ashâbının, etbâının, ervafı için, hasse-
ten Ümmet-i Muhammed'in mürşid ve mürebbi-
leri olan sâdât-ı meşâyih-i turuk-u aliyyemizin
ve hulefâsının müridinin, mühibbininin ruhları
için, okuduğumuz eseri te'lif eylemiş olan Gü-
müşhaneli hocamızın ruhu için, bu eserin için-
deki bilgilerin bize kadar gelmesine emek sarf
etmiş olan bütün âlimlerin, ravilerin ruhları
için, uzaktan yakından bu hadîs-i şerîf dersini
dinlemek üzere gelmiş olan siz kardeşlerimizin
de ahirete intikal etmiş olan bütün sevdikleri-
nin, yakınlarının, dostlarının, ahibâbının ruhları
için bizim de Mevlamızın rızasına uygun ömür
sürüp huzuruna sevdiği, razı olduğu bir kul ola-
rak varmamıza sebep olması için bir Fâtiha, üç
İhlâs-ı Şerîf.

İzahına geçmeden önce bu hadîs dersimizi
Ramazan münasebetiyle bundan sonra öğle na-
mazını takiben yapacağımızı duyururuz. İkindi-
den sonra çünkü herkes yerine gitmekte, iftara
yetişmekte, güçlük çekebilir, uzaklardan gelen
kardeşlerimiz var. Ramazan münasebetiyle ve
yazın da böyle devam eder. Öğle namazını ta-
kiben bu hadîs derslerini yapacağız. Yine böyle
cumartesi günü. İkindiden sonra değil, öğleden
sonra yapacağız hadîs derslerini. Allahu Teâlâ

Hazretleri ramazanı cümlemize hakkında mübarek eylesin. Feyzinden, bereketinden istifade edip Mevlamızın rızasına kavuşmayı nasip eylesin.

Mukaddime de metnini okumuş olduğum hadîs-i şerîf, bir köpeğin, bir kaptan su içtiği zaman ne yapmak gerektiğini anlatan bir hadîs-i şerîf. Biliyorsunuz hadîs-i şerîfler alfabe sırasıyla dizilmiştir. Karşımıza çeşitli mevzulardan hadîs-i şerîfler baştaki kelimenin ilk harfine göre çıkabiliyor. Bu seferki bu mevzuda.

a. Köpek Kabının Temizliği

إِذَا وَلَغَ الْكَلْبُ فِي إِنَاءٍ أَحَدِكُمْ فَلْيَغْسِلْهُ سَبْعَ مَرَّاتٍ

İzâ veleğa'l-kelbü fî inâi ehadiküm. Sizden birinizin kabı içine köpek dilini sokup çıkartıp su içerse oradan. Malum onların su içme tarzı o tarzda oluyor. Böyle doğrudan doğruya başka mahluklar gibi değil. Onlar dillerini sokup çıkartıp öyle içiyorlar.

Fe'l-yeğsilhü seb'a merrâtin. O şahıs kabını yedi defa yıkasın. Şimdi burada tabi taaasırlar önce Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem* Efendimiz'in tavsiyeleri, çölde ilmin bilginin olmadığı, üniversitenin bulunmadığı, okuma yazma bilenlerin yirmiden az olduğu bir

muhitte, ümmi insanların olduğu bir muhitte, Peygamber Efendimiz'in her hadîsini öyle değerlendirmek lazım. Ne kadar derin, ne kadar sağlam gerçeklere dayandığını anlamak bakımından. Niye köpeğin böyle şeyi arttığı necaset sayılmış ve yedi defa yıkanması istenmiş?

Çünkü köpekte evet, faydalı bir hayvandır, evcildir, koyunlarımızı bekler, evimizi bekler, hassastır, kulakları çabuk duyar, gece uymaz, bazı faydaları var, o faydalarından dolayı köpek edinmek, beslemek yasak edilmemiş. Peygamber Efendimiz bu gibi sebeplerden dolayı müsaade etmiş. Amma hastalık taşıyan bir hayvan, hem kendi şeyinde bizzat kendisinde bir takım böyle kurtlar, insanın vücuduna, kaslarının arasına giren parazitler bulunuyor. Hem de kuduz hastası olabiliyor. O bakımdan köpekle ilgili emirler bu tarzda. Yedi defa kabın yıkanmasını istemiş. Aynı mevzuda bir hadîs-i şerîf daha peşinden geliyor.

إِذَا وَلَغَ الْكَلْبُ فِي الْإِنَاءِ غُسِلَ سَبْعَ مَرَّاتٍ أَوْ لَا هُنَّ
بِالتُّرَابِ وَإِذَا وَلَغَ الْهَرُّ غُسِلَ مَرَّةً

İzâ veleğa'l-kelbü fi'l-inâi.

Bir köpek yine böyle bir kaptan yalayarak su içerse, ğusile seb'a merrâtin. Yedi defa yıkanır

Ûlâhünne bi't-türâbi. İlk öncesi toprakla. Yani ilk önce kalaylar gibi hani toprakla şöyle bir oğuşturulacak. Ondan sonra böyle olacak. *Ve izâ beleğ'a'l-hirru gusile merraten.* Amma kedi içerse o zaman bir defa yıkanacak. Yani köpeğin ne kadar sıhhi bakımdan tehlikeli bir hayvan olduğunu bu hadîs-i şerîf'te açıkça görüyoruz.

b. Kefen Temizliğinin Önemi

إِذَا وَلِيَ أَحَدُكُمْ أَخَاهُ فَلْيُحَسِّنْ كَفَنَهُ، فَإِنَّهُمْ يُبْعَثُونَ
فِي أَكْفَانِهِمْ وَيَتَزَاوَرُونَ فِي أَكْفَانِهِمْ

İzâ veliye ehadüküm ehâhü fe'l-yühassin kefenehû, fe-innehüm yübasûne fî ekfânihim ve yetezâverûne fî ekfânihim.

Bu ikinci hadîs-i şerîf Enes İbn Mâlik *radı-yallahu anh*'ten İsnâb-ı Ceyyid ile rivayet edilmiş. Sizden biriniz kardeşinin son vazifesini teçhiz ve tekvinini yapmakla vazifelendirilmiş ise, onun kefenini güzel yapsın diyor Peygamber Efendimiz. Yani o kefenleme, teçhiz işi ne kadar nasıl yapılması mümkünse, o kadar güzel

tarzda kumaşlarını, kefen bezini, kokulamayı, temizlemeyi vesaireyi güzel yapsın.

Fe innehüm yübasûne fî ekfânihim. Çünkü onlar kefenleriyle kalkacaklar. Sura üfüründüğü zaman kabirlerinden kefenleriyle kalkacaklar.

Ve yetezâverûne fî ekfânihim. Birbirlerini kefenleriyle ziyaret edecekler. Kabir ehlinin birbirlerini ziyarete haktır diye bir başka hadîs-i şerîfte önceden geçmişti. Arkadaşlarımız hatırlarlar.

c. Akîka Kurbanı

اِذْبَحُوا عَلَى اسْمِهِ، فَقُولُوا: بِسْمِ اللَّهِ اللَّهُمَّ لَكَ
وَإِلَيْكَ، هَذِهِ عَقِيقَةُ فُلَانٍ

İzbehû alâ ismihî, fe-kûlû: Bismi'llâhi, Allâhümme leke ve ileyke, hâzihî akîkatü fülânin.

Bu hadîs-i şerîf, Hz. Âişe validemizden akîka kurbanıyla ilgili. Biliyorsunuz Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem Efendimiz bir kimsenin çocuğu doğduğu zaman onun için kurban kesilip ziyafet verilmesini tavsiye buyurmuş. Bu kurbana akîka kurbanı derler.

Bu hadîs-i şerîfte de yine bu akîka kurbanıyla ilgili tavsiyesi Efendimiz'in buyurmuş ki;

İzbehû alâ ismihî. Bu aldığınız koyun, keçi neyse kurbanlığı onun ismini zikrederek kesin. Yani şu doğan çocuğun akîkasıdır diye ismini tayin ederek kesin.

Ve deyin ki:

Fe kûlû: Bismillâhi. Allah'ın adıyla başlıyorum. *Allâhümme leke ve ileyke.* Yâ Rabbi! Bu kesme senin rızan içindir.

Başka bir maksatla değildir.

Sırf sen razı olasın diye onun için kesiliyor. *Ve ileyke.*

Hepimizin dönüşü varacağımız senin huzurundur. Senin huzuruna geleceğiz. Rızana uygun olarak yaptığımız şeylerden, yapmadığımız şeylerden hepsinden hesaba çekileceğiz. Bu senin içindir Yâ Rabbi!

Biz de sana geleceğiz manasına. Yahut da bu senin için kesiliyor, istediklerimizi vermek de sana aittir Yâ Rabbi!

Bu akîkası kesilen bebeği hayırlı ömürlü eyle. Onu cehennemden azat eyle. Bu kesilen kurbanın kanı kanına, eti etine, kemiği kemiğine feda olsun da cehennemden azatlığına vesile olsun diye temenni ediliyor. Onu dileriz

senden, sen de onu ihsan edersin diye o manaya gelmiş oluyor. *hâzihî akîkatü fülânin* bu filancanın akîkasıdır Yâ Rabbi! diye eklensin buyurmuş.

d. Peygamberimizin Zikir Öğüdü

أَذْكُرُ اللَّهَ عِنْدَ كُلِّ حَجَرٍ وَشَجَرٍ

Üzkürullâhe ‘inde külli hacerin ve şecerin. Bu da Atâ b. Yesâr *radıyallahu anh*'den rivayet edilmiş, Ahmed b. Hanbel'de zikredilmiş bir hadîs-i şerîf. Peygamber Efendimiz zikri tavsiye ediyor.

Nasıl diyor?

Nasıl buyurmuş?

Üzkürullah . Allah-u Teâlâ Hazretlerini zikrediniz. İnde külli hacerin ve şecerin. Her taşın ve ağacın yanında.

Yani Geçerken, yürürken böyle bir taşın, bir ağacın yanına geldikçe hep Allahu Teâlâ Hazretlerini zikrediniz. Bunda zikre devam hususunda şiddetli bir tavsiye var. Buyurmuş şerhte Hocamız.

هَذَا حِسٌّ شَدِيدٌ عَلَى لُزُومِ الذِّكْرِ سِرًّا وَجَهْرًا

Gerek gizli, gerek âşikâr.

حَضَرَآ وَسَفَرَآ

"*Hadaran ve seferen*".

Gerek seferden, gerek mukim iken.

قَلْبًا وَلِسَانًا

"*Kalben ve lisanen*." Gerek gönülden, gerek dille. Böyle zikretmenin, çok çok zikretmenin lüzumuna dair hadîs-i şerîftir buyurmuş. Bir başka hadîs-i şerîfi de şerhte almış.

Abdullah ibn Abbas *radiyallahu anhuma*-dan rivayet edilmiş.

İzkürullâhe zikran hattâ yekûne münâfıkûn innehum turâûn.

Allah'a o kadar çok zikrediniz ki, münafıklar sizin halinizi anlamayan, size suizanda bulunan o kötü fesat kalpli kimseler desin ki; ya bu mürâîlik yapıyor nedir böyle âşikâr âşikâr filan diye diyecek kadar yani çok zikredin. Öyle deseler bile aldırmayın. Allahu Teâlâ hazretlerini çok zikredin.

أُذْكُرُوا اللَّهَ ذِكْرًا خَامِلًا قِيلَ: وَمَا الذِّكْرُ الْخَامِلُ؟

قَالَ: الذِّكْرُ الْخَفِيُّ

İzküru'llâhe zikran hâmilen.

İkinci hadîs-i şerîf ile zikirle ilgili. Bu hadîs-i şerîfte Peygamber Efendimiz buyurmuş ki;

Allahu Teâlâ Hazretlerini hâmil zikir ile zikredin. Hâmil hı ile böyle bir zikir ile zikredin. Yani alçak aşağı bir zikir ile zikredin.

Kîle: Ve mâ ez-zikru'l-hâmilü?

Bu zikr-i hâmil nedir Yâ Resûlallah?

Denildi kendisine.

Buyurdu ki;

Kâle: Ez-zikru'l-hafıyyü. Gizli zikir.

Yani kimsenin anlayamayacağı bir tarzda yavaş yavaş.

Allah Allah diye veyahut Allahu Teâlâ Hazretlerinin diğer esma-i hüsnâsını diliyle söyleyerek, kalbiyle içinden söyleyerek böyle zikretmeyi tavsiye etmiş. Burada uzun bir bahis açmış. Gümüşhanevî hocamız.

Zikr-i hafî mi, zikri cerî mi efdaldır?

Yani oturup da âşıkâra Allah Allah Allah diye veya Lâ ilâhe illallâh diye yüksek sesle zikretmek mi daha iyi yoksa sessiz sedasız zikretmek mi iyi diye.

Bu hadîs-i şerîften ve buna benzer hadîs-i şerîflerden çıkartıldığına göre gizli zikir efdaldır.

Buna rağmen eğer bir namaz kılanı rahatsız etmek, aklını karıştırmak, uyuyanı uyandırmak veya daha başka bir tehlike, bahis konusu değilse o zaman cehren Allah Allah diye yüksek sesle yapmanın da faydalı olduğunu söylemiş ulemâmımız. Çünkü daha çok azâ kullanılıyor zikr-i cehrî de, âşikâre zikir de.

Kulak, din hepsi birden iştirak ediyor zikre. O bakımdan o uygun olur. Hem onun tesiri daha fazladır.

Gönülden havatırı defeder diye de açıklama yapmış. Demek ki duruma göre mümkünse riya olmasın diye içinden insanın zikretmesi lazım. Ama tek başına olduğu zaman, yalnız olduğu zaman şöyle neşe ile yüksek sesle de kendisi zikredebilir. Bu hususta ulemâ, işte duruma göre birisi daha üstün olur, daha fazileti olur buyurmuşlar.

e. Ölüm Bilinciyle Namaz

أَذْكُرِ الْمَوْتَ فِي صَلَاتِكَ فَإِنَّ الرَّجُلَ إِذَا ذَكَرَ
الْمَوْتَ فِي صَلَاتِهِ لَحَرِيٌّ أَنْ يُحْسِنَ؛ وَصَلِّ صَلَاةَ
رَجُلٍ لَا يَظُنُّ أَنْ يُصَلِّيَ صَلَاةً غَيْرَهَا؛ وَإِيَّاكَ وَكُلَّ أَمْرٍ
يُعْتَذَرُ مِنْهُ

Üzküri'l-mevte fî salâtike, fe-inne'r-racüle izâ zekera'l-mevte fî salâtihi le-hariyyün en yühsine; ve salli salâte racülin lâ yezunnü en yüsalliye salâten ğayrahâ; ve iyyâke ve külle emrin yü'tezeru minhü.

Enes İbn Mâlik radiyallahu anh'ten rivayet edilmiş. Hasen bir hadîs-i şerîf. Peygamber Efendimiz namaz kılma hususunda bir tavsiyeyle bulunmuş.

Buyuruyor ki;

Üzküri'l-mevte fî salâtike. Namazında ölümünü düşün. Namaz esnasında, namazda, namaz kılarken ölümünü düşün.

Çünkü ölümünü düşününce, *fe inne'r-racüle izâ zekera'l-mevte fî salâtihi*, namaz esnasında, namaz kılacağı zaman ölümünü düşünen insan, *le hariyyün* daha layıktır *en yühsine*.

Namazını daha güzel kılması, uygun kılar yani öyle düşündüğü zaman. Ve şöyle kılsın namazı.

Ve salli salâte racûlin lâ yezunnü en yûsal-liye salâten ğayrahâ. Bir kere daha artık namaz kılamayacak bir insanın namaz kılışıyla kılar. Yani güzel yapar namaz kılmasını ve kılarken ölümü, artık ölüm gelecek, bundan sonraki vakte yetismeyeceğim diye Cenâb-ı Mevla'ya canı gönülden bütün gönlünü vererek, içten tazarru ve niyaz ederek namaz kılar buyurmuş.

Bu hadîs-i şerîfte.

Son cümlesinde de.

Ve iyyâke ve külle emrin yû'tezeru minhü.

Aman sonunda özür dileyeceğin her işten kendini kolla, sakın, çekin. Sonunda madem özür dilemek var, başında yapma o işi buyurmuş.

Şimdi bu hadîs-i şerîf bana şeyi hatırlattı, Hâtim el-Esam rahmetullahi aleyh namazı nasıl kılmak gerektiğine dair bir tavsiyesi var.

Diyordu ki;

Namaz kılacağım zaman, bir kere abdesti güzel alırsın. Çünkü namazın hayır, bereketi abdesti dikkatli almaktan başlar. Abdesti dikkatli almazsa, üstüne başına sıçratırsa, uzuvlarını güzel yıkamazsa, onların hepsinin zararı

olur. Oradan başlıyor şey. Fatih Camii'nin avlusunda da şadırvana yazmışlar ki, birçok insan namazın buradan başladığından gafildir. Hâlbuki namaz şadırvanda başlıyor. Orada güzel abdest alacak ki, ondan sonraki namaz da güzel olsun. Güzel abdest aldıktan sonra şöyle bir müddet oturur ölümü düşünürüm diyor Hâtim el-Esam Hazretleri. Bir müddet oturup ölümü düşünürüm. Ondan sonra kalkarım namaz kılmaya. Bu kıldığım namaz en son namazdır. Bir daha namaz kılamayacağım diye düşünürüm. Ve Kâbe-i Müşerrefe'yi karşımda görüyor gibi hayal ederim. Efendim ayağımın altında sırat köprüsünü düşünürüm.

Cehennemi düşünürüm. Arkamda Azrail aleyhisselam işte namazı bitirir bitirmez ver bakalım emaneti diyecek, canımı alacak diye düşünürüm diye böyle tasvir ediyor. Böyle namaz kılarım. Gözyaşı ile korkarak, ağlayarak huzur içinde namaz kılarım diyor.

Yine de bilmem ki Mevla kabul etti mi etmedi mi diyor. Demek ki hadîs-i şerîf'i güzel hazmetmiş ulemâmız. Hayatında tatbik etmişler. Onların âdetlerini önce duyuyoruz. Filanca evliyâullah şöyle yaşamış, böyle yapmış diye. Sonradan hadîsleri okudukça bakıyoruz. Hepsi

bir hadîs-i şerîf'e dayanıyor hareketlerinin. İşte burada da o mübareğin şeyi çıktı. O Hâtim el-Esam'ı biliyorsunuz. Esam sağır demek.

Sağır Hatem.

Adı Sağır Hâtem. İnsan kendisine kör veya sağır veya topal veya bir kötü sıfat verilmesini istemez ama o kendisine sağır dedirtmiş.

Neden dedirtmiş?

Kadının birisi huzuruna geldiği zaman sıkıntısından, üzüntüsünden, fazla telaşından bir kabahat işlemiş. Artık kıpkırmızı olmuş kadın. Eyvah ne ettim diye sesli bir kabahat olmuş. Ama o anda hemen bu Hâtim el-Esam Hazretleri anlamış onun üzüleceğini, çok fazla üzüleceğini.

Evladım uzakta durma demiş, yakın gel demiş.

Benim kulağımı çok ağır işitir de demiş. Biraz şöyle yakın gel demiş. Kadın biraz yaptığım, çirkin çıkarttığım çirkin ses duyulmadı falan diye biraz rahatlamış. Efendim işte bir şey söylemek için gelmişim falan. Daha bağır, daha bağır demiş, duymuyor kulaklarım demiş. Şöyle yakına gel falan demiş. Ha bu hoca efendi çok ağır kulakları, çok ağır işitiyor. Benim kabahatimi duymamıştır falan diye kadın iyice

rahatlamış. Efendim bağıra bağıra derdini söylemiş. İşte şöyle bir meselem var buna ne dersiniz diye. Ondan sonra cevabını almış gitmiş. O kadın vefat edinceye kadar o mübarek sağır taklidi yapmış. Üzülmesin diye. Hâtim El-Esam öyle bir mübarek kimse. Çok menkabeleri var.

Allahu Teâlâ Hazretleri şefaatine nail eyesin.

Veli, mahbup kulları.

Ve diğer hadîs-i şerîfe geçelim.

Demek ki namazı bir daha şey yapalım. Namazı kılarken ölümü düşüneceğiz. Ölüp gideceğiz. Mevlamızın huzuruna varacağız. Kabir var, cennet var, cehennem var, sırat var, hesap var. Hasımların gelip insandan hak istemesi var. Her şeyi böyle düşünüp, bu dünyanın fani olduğunu anlayıp namazı öyle kılacağız demek ki. Sonunda özür dileyeceğimiz işi yapmayacağız. Yani kusur işlememeye çalışacağız. Kusurlu yapmamağa gayret edeceğiz. Ve yaptığımız ibadete kendimizi vererek yapacağız.

Mesela namaz kılıyoruz, güzel kılacağız. Birisi geçmiş şeye imamlığa Allahu Ekber demiş, biraz sonra bir daha Allahu Ekber demiş, bir daha Allahu Ekber demiş.

Ya demişler ne oldu?

Niye böyle iki üç defa?

Ne yapayım demiş, Allahu Ekber dedim gözümün önüne gelmedi Kâbe-i Müşerref'e demiş. Yani demek ki nasıl kılıyor ki, Allah-u Ekber der demez kendisini böyle Kâbe-i Muazzamanın karşısında gibi görüyor. O hal olmayınca olmadı diye yeniden iftitah tekbirini almış. Öyle kılmışlar, biz de namazlarımızı öyle kılalım. Bu ramazanımızı öyle inşallah oruçlarımızı dikkatli şekilde tutalım. Çok önemli bir husus var. Arkadaşlarıma başka vesilelerle de ifade etmiştim. Oruç tutmak sadece aç ve susuz kalmak değildir. Güzel huy da çok önemli. Yalan söylemeyeceksin, gıybet etmeyeceksin, kalp kırmayacaksın, harama bakmayacaksın, her azânı koruyacaksın.

Yani gözünle geçen kıza, kadına bakarsan olmaz. Kadın da erkeğe bakarsa olmaz. Sevabı gidiverir. Dilinle başkasını incitirsen olmaz. Yalan, dolan, küfür, gıybet, dedikodu olmaz. Kulağınla çalgı, türkü bir taraftan oruçlusun olmaz. Her azâ ile birden edebe riayet ederek, ahlâka riayet edilerek oruç tutulacak.

Her ibadeti böyle özene bezene yapalım.

Kabul olmayacak olduktan sonra, boşuna zahmet olduktan sonra bir kıymeti yok ki.

Mutlaka en güzel tarzda kabul olmasını temin edecek tarzda şey yapalım. Çünkü bazı insanların akşamleyin kârı olmayacakmış.

Hadîs-i şerîf'te Peygamber Efendimiz buyuruyor ki;

Akşamleyin kârı aç ve susuz kalmaktan ibarettir bazı oruçluların. Yine de bak orada da bir nükte var, daha önce de söylemiştim.

Hiç kârsız demiyor.

Çünkü aç durmakta bedeni bir fayda da var. Vücut rahatlıyor, mide rahatlıyor, dinleniyor. Akşama kadar insan orucu böyle iyi tutmazsa, aç ve susuz kaldı ama gözüne, diline, eline hâkim olamazsa, o zaman sevabı kalmıyor ama işte aç ve susuz kalmaktan başka bir ecir olmaz diyor Peygamber Efendimiz. Yine vücuduna bir sevabı, bir faydası var.

Yağları eriyecek. Fazla kiloları azalacak. Yani o tarafında yine ifade etmiş oluyor.

Onun için her işimizi güzel yapalım. Bu ramazan inşaallah bizim Hakk'a tam böyle iyi kul olma ayımız olsun. Bundan sonra artık öyle gafil, cahil değil de olgun, has, kâmil müslümanlar olarak Allah'a kulluk etmeyi öğrenelim bu ayın içinde.

f. Aşûre Orucunun Fazileti

أَذِّنْ فِي النَّاسِ أَنَّ مَنْ كَانَ أَكَلَ فَلْيَصُمْ بِقِيَّةِ يَوْمِهِ،
وَمَنْ لَمْ يَكُنْ أَكَلَ فَلْيَصُمْ،
فَإِنَّ الْيَوْمَ يَوْمُ عَاشُورَاءَ

Ezzin fi'n-nâsi enne men kâne ekele fe'lyesum bekiyyete yevmihî ve men lem yekün ekele fe'lyesum, fe-inne'l-yevme yevmü 'âşûrâe.

Bu hadîs-i şerîf de Buhârî'de, Tirmizî'de, Müslim'de. Ahmed b. Hnbel'de olan bir hadîs-i şerîftir.

Peygamber Efendimiz, Aşûre günü orucundan, yani Muharrem'in 10'unda tutulan oruçtan bahsederek buyurmuş ki; *Ezzin fi'n-nâsi*. İnsanların arasında seslen, duyur, ilan et.

Enne men kâne ekele fe'lyesum bekiyyete yevmihî. Şimdiye kadar bir şeyler yemiş içmiş olan varsa bile, bundan sonraki vaktini gününün bir şey yemeyip oruç tutarak devam ettirsin. Ama *ve men lem yekün ekel*, hiçbir şey yememiş olan da varsa gene o da oruç tutsun.

Fe inne'l-yevme. Çünkü bugün yevmü âşurâ, aşûre günüdür diye, aşûre gününde oruç

tutmayı bu tarzda tavsiye etmiş Peygamber Efendimiz.

Ramazan orucu biliyorsunuz hicretten sonra Bedir Harbi'nden bir ay kadar önce Şaban ayında farz kılındı, hicretten sonra ikinci hicri yılda farz kılındı. Ondan önce Peygamber Efendimiz her ayda üç gün oruç tutmayı tavsiye ederdi.

Aşûre gününün orucunu tutmayı tavsiye ederdi. Kur'an-ı Kerim'in ayet-i kerimesinden de hatırlarsınız ki, sizden önceki ümmetlere farz kılındığı gibi oruç size de farz kılındı. Ta ki takva ehli olasınız buyuruyor. Eski ümmetlerden de oruç tutarlardı. Bilhassa Nasrani'ler ve Yahudi'ler onların da oruçları vardı. Nasrani'ler oruçların zamanını değiştirmişler. Zamanını değiştirdik kabahat oldu diye başına sonuna gün eklemişler. Allahu Teâlâ Hazretleri'nin istediği günde tutmamışlar da rahat bir mevsime kaydirmışlar oruç tutmayı ve bir hata işledik, ona kefarete olsun diye 10 gün başına eklemişler. 10 gün sonuna eklemişler, 50 gün haline getirmişler oruçlarını.

Bozmuşlar yani.

Hem ilave etmişler. Onun için geçen gün tabiînden bir âlimimizin yani ashâb-ı kirâm'dan

sonra gelmiş olan ulemâdan gelen bir zât-ı muhterem diyor ki, yevm-i şek orucunu tutmayın. Çünkü Nasrani'ler bak başına sonuna ekleyerek bozdular şeyi, oruçlarını biz bozmayalım. Yevm-i şek orucunu öyle tutmayın ramazan niyetiyle. Ramazan'da tutarsınız, hilali görünce tutarsınız. Bayramın hilali görünce bitirirsiniz, öyle aşırı şeylik yapacağız diye ibadete ilave katmak da doğru değil diye söylemiş. İşte aşûre günü orucunu tutardı Peygamber Efendimiz. Yahudiler de tutmuşlar. Çünkü Musa aleyhisselam'ın Firavun'dan kurtulduğu gün, Nuh aleyhisselam'ın Tufan'dan kurtulduğu gün diye bir hatırası olduğundan o günde oruç tutulmuş. Tabi onlar bizim peygamberlerimiz, biz onlara ötekilerden daha sıkı bağlıyız, daha ciddi bağlıyız. Tam Allahu Teâlâ Hazretlerinin rızasına uygun tarzda biz onların yolundan daha güzel gidiyoruz.

Kur'an-ı Kerîm'de buyuruyor ki:

إِنَّ أَوْلَى النَّاسِ بِإِبْرَاهِيمَ لَلَّذِينَ اتَّبَعُوهُ وَهَذَا النَّبِيُّ

Inne evlâ'n-nâsi bi-lbrâhîme lellezîne't-tebe'ûhü ve hâza'n-nebiyyü.

İbrahim aleyhisselam'a ne sahip çıkmaya çalışıyorsunuz Ey Yahudiler! Ey bilmem

Hristiyanlar! İbrahim aleyhisselam'a en yakın olan, en dost olan, en onun güzelce yolunda giden bu peygamberdir diyor. Yani Peygamber Efendimiz. Onun için biz onların hepsine daha yakınız. Bizim Kur'an-ı Kerîm'imizin içindeki ahkâm hepsinin ahkâmını toplamıştır. Bizim dinimiz hepsine hürmeti emretmiştir. Biz hepsinden daha iyi durumdayız. Yani bozuk taraflarını atıp aslına bağlamış durumdayız. Aşûre günü de gelince inşallah bir gün öncesiyle veya bir gün sonrasını ekleyerek onlardan biraz, onlara muhalefet ederek, o günün orucunu da inşallah tutarız şimdiden niyet edelim o sevabı kazanmaya. Madem bu hadîs-i şerîfte Peygamber Efendimiz böylece tavsiye etmiş.

g. Arş ve Hamele-i Arş Meleği

أُذِنَ لِي أَنْ أُحَدِّثَ عَنْ مَلِكٍ مِنْ مَلَائِكَةِ اللَّهِ تَعَالَى
مِنْ حَمَلَةِ الْعَرْشِ مَا بَيْنَ شَحْمَةِ أُذُنِهِ إِلَى عَاتِقِهِ
مَسِيرَةُ سَبْعِمِائَةِ عَامٍ

Üzüne lî en ühaddise an melekin min
mekâiketi'llâhi teâlâ min hameleti'l-arşı mâ
beyne şahmeti üzünihî ilâ 'âtikihî mesîratü
seb'i mieti âmin.

Bu hadîs-i şerîf, sahih bir, ricali sahih olan bir hadîsi şerîftir ki, Câbir ibn Abdillâh'tan rivayet edilmiştir. Ebû Davûd'da mevcut. Bana müsaade olundu ki, size Allah'ın, Allah Teâlâ Hazretleri'nin meleklerinden bir melek hakkında birkaç söz söyleyeyim. O melek arşın taşıyıcısı olan meleklerdendir ve o kadar büyüktür, o kadar azamet sahibidir ki, kulağının memesi altındaki yağ kısmı ile omuzu arası yedi yüz yıllık yoldur diye büyüklüğünü böyle ifade eylemiş Peygamber Efendimiz. Malum dünyamızın etrafını semâlar çeviriyor, yedi kat semâ. Birinci kat semâyı Allahu Teâlâ Hazretleri yıldızlarla donatmış. Bu ifadeden anlıyoruz ki, bütün bu yıldızların olduğu yer birinci semâdır.

Bunun arkasında alt kat semâ daha var.

Artık azametini düşünün. Sırf, sırf samanyolu yıldız kümesinden uzaklaşmak için bir uzay gemisine binsek ve ışık hızıyla seyahat etsek yirmi bin yıl yol gitmek lazım geliyormuş. Bu samanyolundan dışarıya çıkmak için 20.000 yıl. Yani biz içine girsek, biz öleceğiz de o 20.000 yıl geçecek. Ne kadar büyüklüğünü düşünün. E tabi bu 7 kat semâyı, vesia kûrsiyyûhûs semavati vel ard. Allah Teâlâ

Hazretleri'nin kürsüsü ihata ediyor. Arş da kürsüden daha büyük. Kürsü arşın yanında küçücük kalıyor.

أُذِنَ لِي أَنْ أُحَدِّثَ عَنْ مَلِكٍ مِنْ حَمَلَةِ الْعَرْشِ رِجْلَاهُ
وَبَيْنَ شَحْمَةٍ فِي الْأَرْضِ السُّفْلَى وَعَلَى قَرْنِهِ الْعَرْشُ
أُذِنَ وَعَاتِقِهِ خَفَقَانُ الطَّيْرِ سَبْعَمِائَةِ عَامٍ يَقُولُ ذَلِكَ
الْمَلِكُ: سُبْحَانَكَ حَيْثُ كُنْتُ

Sübhâneke haysü künte. Bana müsaade edildi ki, Allah'ın meleklerinden bir meleği, Hamle-i Arş olan arşı taşıyan meleklerden bir meleği size bildireyim, onun hakkında bahis edeyim. Bu melek o kadar büyüktür ki, iki ayakları en aşağıya yer tabakasındadır. Ve boynuzları arşı taşır.

Ve alâ karnihi'l-arşü.

Boynuzların üzerindedir arş. Onun kulağının memesi ile omuzu arası kuş uçuşu ile yedi yüz yıldır bu melek der ki;

Sübhâneke haysü künte. Yâ Rabbi! Sen nerede olursan ol, her yerde, her türlü noktandan münezzehsin. Ben seni her türlü noksandan noktan eksiklikten, kusurdan tenzih ederim. Senin şanın yücedir. Hiç eksiğin, noksan yoktur. Her bakımdan, her sıfatında kemâl

sahibisin. Yâ Rabbi! diye böyle tesbih eder buyuruyor Peygamber Efendimiz. Bunları sırası geldiği için bu hadîs-i şerîfleri söyledik. Allahu Teâlâ Hazretleri'nin azametini düşünelim diye Resûlullah söylemiş, biz de naklettik.

h. Peygamberimizin Şifa Duası

أَذْهِبِ الْبَاسَ رَبَّ النَّاسِ اشْفِ أَنْتَ الشَّافِي لَا
شِفَاءَ إِلَّا شِفَاؤُكَ شِفَاءً لَا يُغَادِرُ سَقَمًا

Ezhibi'l-be'se rabbe'n-nâsi. İşfi ente's-şâfî. Lâ şifâe illâ şifâüke, şifâen lâ yügâdiru sekamen.

Bu hadîs-i şerîf Ahmed b. Hanbel'de ve Ebû Davûd'da, İbn Mâce'de geçen bir hadîs-i şerîf'tir. Dua, şifa talebi ihtiva eden bir duadır. Peygamber Efendimiz buyurmuş ki;

Ezhibi'l-be'se rabbe'n. Yâ Rabbi! Hastalığı def et, gider.

Rabbe'n-nâsi. Ey insanların Rabbi!

Ey insanların yaratıcısı olan Rabbim!

Bu hastalığı def et.

İşfi ente's-şâfî. Şifa ver. Şifa çünkü şifa verici sensin.

Lâ şifâe illâ şifâüke. Senin şifandan gayri şifa yaktır. Yani sen şifa verirsen, hasta şifa

bulur. Vermezsen hiçbir ilaç, hiçbir tedavi kâr etmez. Ne olacaksa olur.

Şifa sendendir.

Şifâen lâ yügâdiru sekamen. Hiç hastalık bırakmayan bir şifa ile bu hastalığımıza şifa ver diye böyle dua etmiş Peygamber Efendimiz. Bu duayı hatırıınıza tutun, siz de Peygamber Efendimiz'in şifa isteme duasıdır diye söylersiniz yeri gelince.

Ezhibi'l-be'se rabbe'n-nâsi. İşfi ente'sş-şâfî. Lâ şifâe illâ şifâüke şifâen lâ yügâdiru sekamen. Dua bu. Peygamber Efendimiz bu duayı yaptığı için Hz. Âişe Validemiz Peygamber Efendimiz'in vefatı hastalığında başucuna gelmiş de, elini tutmuş ve bu dua gibi dua etmek isteyince Peygamber Efendimiz elini çekmiş ve yani dua yapılmasını istememiş ve buyurmuş ki *Allahhümme mağfirli*

Yâ Rabbi! Sen beni mağfired eyle. *Vec'alnî mâ refîkul âlâ.* Beni *refîk-i â'lâ* ile beraber eyle buyurmuş. Böyle dua etmiş. Bir de baktım ki diyor ruhu kabzolmuş Peygamber Efendimizin. Demek ki en son anda artık göçme vakti geldi diye böyle dua yapmasını istememiş Hz. Âişe Valide'mizin.

i. Peygamberimizin Evlilikte Bakış Tavsiyesi

إِذْهَبْ فَانْظُرْ إِلَيْهَا، فَإِنَّهُ أُخْرَى أَنْ يُؤْذِمَ بَيْنَكُمَا

İzheb fen'zur ileyhâ, fe-innehû ehrâ en yû'deme beynekümâ.

Bu hadîs-i şerîfte nişanlanmak, evlenmek isteyen kimselere bir tavsiye. Peygamber Efendimiz rivayet eden kimseye buyurmuş ki;

Git o kıza bak.

Evlenmek istediğin kimseye bak. Tabi kaç göç var, kadın ayrı, erkek ayrı, harem var, selamlık var, tesettür var, örtünme var ama Peygamber Efendimiz ne buyurmuş?

Git ona bak. Çünkü böyle yapman aranızdaki sevginin devamı için daha uygundur. Görmezsin, ondan sonra mırın kırın edersin evlendikten sonra, yapılmış olan yuvayı bozmak durumuna düşersin. Başından gör diye buyurmuş. Bu hususta başka hadîs-i şerîfler de var.

Binâenaleyh bir kimse evleneceği kıza bakabilir, bir kızla evleneceği erkeğe bakabilir. Amma bura da bir açıklama yapmış, mümkünse istemeden önce sessizce bakarsa erkek daha iyi olur diye. Hakikaten de bir kıza insan gidip bakıp da ondan sonra arkası gelmezse kız

üzülüyor. Yani geldi, arkası çıkmadı diye bir üzüntü oluyor. O bakımdan önce bir sessizce görüp de niyeti iyice yaptıktan sonra şey yaparsa daha uygun olur. Birisine git bak demiş de, yok bakmam demiş, utandığından Peygamber Efendimiz'e. İtiraz yollu değil de, bakamam gibilerden, ayıp olur gibilerden, yok bak diye bu hadîs-i şerîf'i böyle buyurmuş Peygamber Efendimiz.

j. Lâ ilâhe illallâh'ın Fazileti

إِذْهَبْ فَنَادِ فِي النَّاسِ: إِنَّهُ مَنْ شَهِدَ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ
مُوقِنًا، أَوْ مُخْلِصًا فَلَهُ الْجَنَّةُ

İzheb fenâdi fi'n-nâsi: İnnehû men şehide en lâ ilâhe illa'llâhü mûkinen, ev mühlisan fe-lehü'l-cennet.

Bu hadîs-i şerîf de çok müjdeli bir hadîs-i şerîftir, bir de güzel hatırdaki kalacak Hazreti Ömer'in kıssası var arkasında. Peygamber Efendimiz Raviye buyurmuş ki, Ravi belki Ebû Hüreyre radiyallahu anh, ona demiş ki, başkası da olabilir diyor, git, fenâdi, seslen, çağır, nida et.

Fi'n-nâsi. İnsanların içinde nida et, de ki;

İnnehû men şehide en lâ ilâhe illallâhü mûkinen. Yakın ile sağlam, tereddütsüz bir iman ile *ev mühlisan* veyahut *muhlisen*, hâli-sane, muhlisane bir tarzda Allah'ın tek olduğuna, *Lâ ilâhe illallâh* olduğuna kim şehadet ederse, *felehü'l-cennetü*, cennete girer diye seslen, müjdele insanları diyor Peygamber Efendimiz. Onun için insan *Lâ ilâhe illallâh* dedi mi cennete hak eder, cennete girer.

Bu hadîs-i şerîf ve bunlara benzer hadîs-i şerîflerde böyle, bu haber böyle. Yalnız bir hikâyesi var ki, Peygamber Efendimiz bir bahçeye girdi, kuyunun kenarına oturdu. Uzun bir hadîs-i şerîftir. Ebû Hüreyre radiyallahu anh yanında idi, ona dedi ki; Git kimi görürsen, karşılaştığın kim ise, onun cennetlik olduğunu müjdele. *Lâ İlâhe İllallâh* diye kabul eden, o kimsenin cennetlik olduğunu, kim *Lâ İlâhe İllallâh* diye halisane söylerse, cennetlik olacağını müjdele dedi. Ebû Hüreyre radiyallahu anh, vay dedi çıktı.

Peygamber Efendimiz öyle buyurmuş.

Dışarı çıktı ama tesadüfe bakın ki, Allah'ın hikmeti tabi, tesadüf değil hikmet var. İlk karşılaştığı şahıs Hazreti Ömer oldu. Hazreti Ömer boylu poslu, celadetli, bir bahadır kimse idi.

Boyu posu yerinde bir kimseydi. Hazreti Ömer'e dedi ki;

Yâ Ömer!

Kim hâlisane, muhlisane *Lâ ilâhe illallâh* derse cennete girecek deyince, Hazreti Ömer iki kolunun arasına bir patlattı.

Yani göğsüne vurmuş demek.

Beynine değdi diyor. Şöyle ikisi arasına bir vurdu, öyle vurdu ki arkası üstü oturttu yere. Ayaktaki Ebû Hüreyre *radıyallahu anh'ı* oturttu. O da tabi Sübhanallah. Resûlullah öyle yaptı dedi.

Söyledi. Buradan da böyle bir vurma hadîsesi olunca döndü döndü gitti.

Yâ Resûlallah! Hazreti Ömer bana böyle yaptı diye onu anlatırken Hazreti Ömer de arkadan geldi dedi ki;

Yâ Resûlallah!

Böyle şey yaparsa hepsi güvenir bu insanlar. Salih amel işlemezler, namaz kılmazlar, oruç tutmazlar, ibadet etmezler. Ben *lâ ilâhe illallâh* dedim, cennete gideceğim derler diye böyle bir fikrini söyledi. Ondan dedi şey yaptım dedi. Peygamber Efendimiz de onun o şeyi üzerine Peki, Sal ya Ömer. Yani bırak da salih amel işlesinler. Sonra şaşırıp şeytana uyup da

namazlarını, ibadetlerini terk ediverirler, bazı cahiller çıkar. İşte canım *Lâ ilâhe illallâh* dedim ya cennete gireceğim nasıl olsa diye düşünürler. Evet, cennete girecek ama *Lâ ilâhe illallâh* diyen cennete girecek ama hataların cezaları çekildikten sonra. Doğrudan da oraya cennete girmek varken, cehennemde yandıktan sonra girmek tabi onun gibi olmaz. Cehenneme insan düşmeye görsün.

Bir hadîs-i şerîfte buyuruyor ki Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem* Efendimiz;

Lâ fî-ddîne fîhâ ahkaben âyet-i kerîmesine de uygun.

Bir insan cehenneme girdi mi ahkaben kalacak orada.

Ahkab ne demek?

Birkaç hukuk demek.

Hukuk ne demek?

Seksen küsur yıla bir hukuk derlermiş Araplar. Birkaç seksen yıl kalacak. Cehenneme bir düşen insan birkaç seksen yıl kalacak. İki tane olsa hukubeyn derdi Araplar. Kesniye sigası yani. İkiden fazla. Demek ki en aşağı üç veya beş veya daha fazla. Üç tane olsa üç kere sekiz, yirmi dört, iki yüz kırk yıl kalacak. Fakat işin kötü tarafı, bu 240 yıl dünya yılı değilmiş.

Ahiret yılıymış. Ahiret yılında da zaman biraz değişik. Ahiretin bir günü bizim bin yılımız kadar.

وَإِنَّ يَوْمًا عِنْدَ رَبِّكَ كَأَلْفِ سَنَةٍ مِّمَّا تَعُدُّونَ

Ve inne yevmen ‘inde rabbike ke-elfi senetin mimmâ te’uddûn.

O zaman bir yıl 360 gün. Efendim bir günü de bin sene gibi, 360 bin sene ediyor bizim senemizle ahiretin bir senesi. E 240 ve 360 bini çarparsanız 90 milyon sene ediyor ki, insan ayağa kayıp da bir cehenneme düştü mü Allah korusun cehennemden azat ettiği, faiz ettiği, beri ettiği kullarından eylesin.

Orada artık 90 bin yıl yanıp yanıp öyle çıkacak. Çıkacak ama yanıp yanıp çıkacak. O bakımdan insanın *Lâ İlâhe İllallâh* deyip de güvenmemesi lazım. Salih ameller işleyip, bu ahiret sevaplarını kazanmaya çalışması, dünya nimetinden, hayat fırsatından istifade edip, Al-lahu Teâlâ Hazretlerinin huzuruna böyle cehenneme düşmeden gitmeye gayret etmesi lazım.

Ama yine de bu büyük bir müjdedir.

Lâ İlâhe illallâh diyen, hâlis, muhlis içinden inanarak böyle diyen kimse cennete girecek diye.

Mevla cümlemizi ehl-i cennetten eylesin. Amma cehenneme düşmeden cennete girenlerden eylesin. Rızasına vasıl eylesin. Rızasına uygun ömür sürüp salih ameller işlemeyi hepimize nasip eylesin.

Fâtiha.

Prof. Dr. Mahmud Es'ad COŞAN

[Bütün HADİS SOHBETLERİ'ne PDF olarak ulaşmak için tıklayınız.](#)

